

Sygn. akt I UK 495/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania J.J.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o wznowienie postępowania,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 lipca 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 22 marca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 22 marca 2016 r. oddalił apelację wnioskodawcy J.J. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 30 stycznia 2015 r. oddalającego odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 14 listopada 2013 r. odmawiającej wnioskodawcy wznowienia postępowania zakończonego prawomocnymi decyzjami z dnia 8 lutego 2002 r., z dnia 27 maja 2002 r., z dnia 1 kwietnia 2003 r. i z dnia 24 lipca 2003 r.

W uzasadnieniach Sądów *meriti* przyjęto, że kwestia uprawnień wnioskodawcy do wypłaty w pełnej wysokości renty rolniczej była kilkakrotnie przedmiotem decyzji organu rentowego, a także postępowań sądowych. Wyrokiem z dnia 30 października 2007 r. Sąd Okręgowy w K. przyznał wnioskodawcy ostatecznie prawo do renty rolniczej w pełnej wysokości, tj. bez zawieszenia części

uzupełniającej. Już w toku tego postępowania ustalono między innymi, że co najmniej od 2000 r. wnioskodawca nie prowadzi działalności rolniczej w będącym jego własnością gospodarstwie rolnym i z tej przyczyny przysługiwało mu świadczenie rentowe w pełnej wysokości bez zawieszenia jego uzupełniającej części (co wprost stwierdzono w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 lipca 2004 r.). Zatem już wówczas wnioskodawca mógł skutecznie podważać ustalenia i podstawy zawieszenia wypłaty części uzupełniającej renty rolniczej. Nie uczynił jednak tego przez kolejne lata. Wnioskodawca nie może się więc obecnie powoływać na powyższe okoliczności, ani tym bardziej na decyzję organu rentowego wyłączającą jego byłą żonę z ubezpieczenia społecznego rolników w latach 2002-2009. Prowadzenie bądź zaprzestanie przez drugiego współwłaściciela działalności we wspólnym gospodarstwie rolnym nie miało żadnego znaczenia dla ówczesnej wysokości świadczenia rentowego wnioskodawcy. Istotne były jedynie okoliczności dotyczące samego wnioskodawcy jako właściciela gospodarstwa rolnego. Wobec tego wskazane przez wnioskodawcę okoliczności nie są nowym dowodem, ani nie wskazują na nowe okoliczności istniejące przed wydaniem zaskarżonych skargą o wznowienie decyzji, które mogły mieć wpływ na ustalenie wysokości jego renty rolniczej.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca zaskarżając go w całości. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę decyzji organu rentowego z dnia 14 listopada 2013 r. i ponowne ustalenie świadczenia rentowego w okresach objętych decyzjami z dnia 8 lutego 2002 r., z dnia 27 maja 2002 r., z dnia 1 kwietnia 2003 r. i z dnia 24 lipca 2003 r. w pełnej wysokości, tj. bez zawieszenia części uzupełniającej oraz wypłacenie zaległych kwot niesłusznie zawieszanej części uzupełniającej wraz z odsetkami ustawowymi do dnia zapłaty, bądź o uchylenie tych decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia następujących przepisów prawa: 1) art. 44 ust. 2 w związku z art. 28 ust. 3, 4 i 6 (w brzmieniu

obowiązującym do dnia 31 grudnia 2012 r.) w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 277 ze zm.) przez ich błędną wykładnię i zastosowanie, 2) art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 365 § 1 k.p.c. i/lub art. 366 k.p.c. i w związku art. 391 § 1 k.p.c. polegające na sprzeczności ustaleń sądu z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, przekroczeniem granicy swobodnej oceny dowodów oraz brakiem podania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn dla których innym dowodom i zarzutom apelacji Sąd odmówił mocy dowodowej.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podał, że „w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a nadto, powyższe i rozwinięte w uzasadnieniu poniżej uchybienia postępowania, wskazują, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”. Skarżący wskazał, że zarzuty naruszenia przepisów wskazanych w podstawach skargi, „jak również wykazana rozbieżność orzeczenia Sądu drugiej instancji w stosunku do przywoływanego w skardze i w toku postępowania instancyjnego orzecznictwa Sądu Najwyższego, wskazują na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw dotyczących sfery ubezpieczeń społecznych. Powyższe wskazuje również na istnienie potrzeby jednoznacznej wykładni przepisów prawnych, wywołujących rozbieżności w orzecznictwie jak wyżej, w szczególności jeżeli chodzi o cytowane przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w powiązaniu z cytowanymi przepisami ustawy emerytalnej oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to w uzasadnieniu tego wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580).

Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Wreszcie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego,

kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574). Inaczej mówiąc, przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie przepisu prawa, ale sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r., III UK 125/13, LEX nr 1648642).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania żadnej z tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance: występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się natomiast, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, a można wręcz stwierdzić, że jest błędem logicznym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990; z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355; z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, LEX nr 1770903). Nie jest możliwe jednocześnie wykazywanie, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14,

LEX nr 1770903).

Po drugie, skarżący w ogóle nie sformułował żadnego zagadnienia prawnego ograniczając się do ogólnego stwierdzenia, że zagadnienie takie występuje w związku z zarzutami naruszenia przepisów zawartych w podstawach skargi oraz w związku z rzekomą „rozbieżnością orzeczenia sądu drugiej instancji w stosunku do przywoływanego w skardze i w toku postępowania instancyjnego orzecznictwa Sądu Najwyższego”, których to orzeczeń skarżący nie powołał. Samo przedstawienie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia nie wyczerpuje wymogu wskazania i umotywowania przyczyn mających przekonywać do przyjęcia skargi do rozpoznania. Uzasadnienie wniosku polega na wyjaśnieniu - a więc na wykazaniu, dlaczego, w ocenie strony skarżącej, zachodzi któraś z przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Treść tego uzasadnienia nie może być jednak dowolna i należy ją oprzeć na argumentacji jurydycznej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 128/11, LEX nr 1215415), czego skarżący nie uczynił. Również w zakresie przesłanki potrzeby wykładni przepisów budzących rozbieżności w orzecznictwie skarżący nie przeprowadził jakiegokolwiek wyводу jurydycznego w zakresie wykazania, jak wymienione w podstawach skargi przepisy powinny być wykładane. Rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie takich okoliczności w podstawach skargi kasacyjnej lub w ich uzasadnieniu, ani tym bardziej domyślanie się ich (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134) czy formułowanie za skarżącego prawidłowego wniosku w tym zakresie. Także twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie zostało poparte odpowiednim wywodem prawnym wskazującym, w czym wyraża się ta „oczywistość”, zawierającym argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007). Brak takiego wyводу prawnego w uzasadnieniu wniosku opartego na tej przesłance (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) nie może być zastąpiony samym tylko twierdzeniem, że przedstawiane w podstawach skargi uchybienia powodują oczywiste uzasadnienie skargi, tym bardziej, że o tym, czy skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK

347/07, LEX nr 465860).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.